

پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس ابعاد حمایت اجتماعی ادراک‌شده و پیوند با پدر در دانش‌آموزان دبیرستانی

مریم امیری‌نیا^۱، دکتر مهدی ایمانی^۲

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۸/۱ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۱۴

هدف: با توجه به این که اعتیاد به اینترنت زندگی فرد را در ابعاد مختلف تحت تأثیر قرار می‌دهد، در میان گروه‌های سنی مختلف، نوجوانان بنا بر جذابیت‌های خاص اینترنت و مقتضیات این دوره سنی، بیشتر در معرض خطر هستند. بنابراین هدف از انجام این پژوهش پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت نوجوانان بر اساس حمایت اجتماعی ادراک‌شده و پیوند با پدر بود. روش: این پژوهش از نوع مطالعات همبستگی بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای ۱۸۷ دانش‌آموز (۱۰۷ پسر و ۸۰ دختر) از میان دانش‌آموزان دبیرستانی شیراز انتخاب شد و برای جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌های اعتیاد به اینترنت یانگ، حمایت اجتماعی ادراک‌شده زیمت و پیوند با پدر پارکر در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از رگرسیون گام به گام و آزمون t مستقل تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها: نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که پیوند با پدر و خرده مقیاس دوستان در حمایت اجتماعی ادراک‌شده در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت نقش معنی‌داری نداشتند، اما خرده مقیاس خانواده ($P < 0/01$ و $\beta = -0/28$) و افراد مهم ($P < 0/01$ و $\beta = 0/19$) اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کردند. بین دختران و پسران در استفاده از اینترنت نیز تفاوت معناداری مشاهده نشد ($p > 0/05$). نتیجه‌گیری: این

۱. کارشناسی روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، ایران.

Maryamamirinia5@gmail.com

۲. (نویسنده مسئول)، دکتری مشاوره، استادیار، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه

Dr.Mahdiimani@gmail.com

شیراز، ایران.

پژوهش نشان داد که حمایت خانواده و افراد مهم در پیشگیری از اعتیاد به اینترنت در نوجوانان دختر و پسر می‌تواند مهم باشد.
واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، حمایت اجتماعی ادراک شده، پیوند با پدر

مقدمه

رسانه‌های جدید در دسترس و قابل حمل هستند، همین سهولت دستیابی می‌تواند منجر به استفاده‌های بی‌رویه شود. این دسترسی سریع و آسان به اینترنت که امروزه مهیا شده است، این امکان را به نوجوانان می‌دهد تا بسیاری از مهارت‌ها و اطلاعاتی را که لازم دارند به سهولت کسب کنند و از طریق در ارتباط بودن با دوستان و همسالان خود احساس تعلق و سلامت روان در آن‌ها افزایش پیدا کند (ولکنبرگ و پیترا^۱، ۲۰۰۷). علی‌رغم این فوایدی که اینترنت برای نوجوانان دارد، استفاده مداوم و طولانی باعث بروز مشکلات روانی و اجتماعی در نوجوانان می‌شود (کیری و گونوک^۲، ۲۰۱۰)، که یکی از آن‌ها اعتیاد به اینترنت^۳ می‌باشد. این پدیده نخستین بار در سال ۱۹۹۵ توسط گلدبرگ^۴ مطرح شد و امروزه پژوهشگران زیادی از دیدگاه‌های مختلف به بررسی علل و آثار آن بر زندگی افراد خصوصاً نوجوانان پرداخته‌اند.

به عنوان مثال موراهان-مارتین و اسکوماچر^۵ (۲۰۰۰) اعتیاد به اینترنت را در قالب استفاده‌ی بی‌رویه از اینترنت و شکست در کنترل میزان استفاده و در نتیجه ایجاد آسیب‌های جدی بر زندگی فرد تعریف می‌کنند. هم‌چنین بیرد و وولف^۶ (۲۰۰۱) اعتیاد به اینترنت را استفاده‌ی بی‌اندازه که موجب مسائل جدی در زندگی خانوادگی، شغلی، تحصیلی، اجتماعی و روانی فرد می‌شود، می‌دانند. یانگ^۷ (۲۰۰۴) نیز که از پیشگامان

1. Valkenburg, P. M., & Peter, J.
2. Kayri, M., & Gunuc, S.
3. Internet addiction.
4. Gold berg, I.
5. Morahan-Martin, J., & Schumacher, P.
6. Beard, K. W., & Wolf, E. M.
7. Young, K. S.

عرصه مطالعات اعتیاد به اینترنت است، اعتیاد اینترنتی را شکست در کنترل میل شدید استفاده از اینترنت و از دست دادن درک گذشت زمان هنگام استفاده از آن و احساس بی‌قراری هنگام محروم شدن، می‌داند. در سال ۲۰۱۱، راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی^۱، اعتیاد به اینترنت را در مجموعه اختلال کنترل تکانه^۲ معرفی کرده است. یانگ در سال ۱۹۹۶ نیز هفت ملاکی را که برای تشخیص قماربازی بیمارگونه^۳ در چهارمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی آمده بود را مبنای تشخیص اعتیاد اینترنتی قرارداد. وی معتقد است، فردی که حداقل به پنج نشانه از علائم زیر پاسخ مثبت دهد، تشخیص اعتیاد به اینترنت می‌گیرد.

اشتغال ذهنی در مورد اینترنت (فکر کردن به اتصال قبلی به اینترنت و انتظار برای اتصال بعدی)،^۲ احساس نیاز به گذراندن زمان بیشتر در اینترنت برای کسب لذت بیشتر،^۳ عدم موفقیت در کنترل، توقف یا کم کردن استفاده از اینترنت،^۴ به هنگام قطع یا کم کردن استفاده از اینترنت احساس ناآرامی، افسردگی و یا بد خلقی کند،^۵ فرد بیشتر از زمانی که قصد دارد، از اینترنت استفاده می‌کند،^۶ فرد به خاطر استفاده از اینترنت، فرصت‌های شغلی و روابط اجتماعی مهم خود را از دست می‌دهد،^۷ دروغ‌گویی به اعضای خانواده، روان‌درمانگر و یا دیگران در مورد مدت زمان استفاده از اینترنت،^۸ استفاده از اینترنت به عنوان راهی برای فرار از مشکلاتی مانند افسردگی و ناامیدی.

به طور کلی اعتیاد به اینترنت مشکلات کنترل رفتاری^۴ را به همراه دارد. این مشکلات مربوط به عدم توانایی فرد در کنترل استفاده از اینترنت در حد اعتدال است که باعث بروز مشکلاتی مانند آشفتگی در فرد و اختلال در برنامه روزانه وی می‌شود (شک،

1. diagnostic and statistical manual of mental disorder (DSM)
2. impulse control disorder
3. pathological gambling.
4. behavioral control.

سان و یو^۱، ۲۰۱۶). نوجوانان جمعیتی در نظر گرفته می‌شوند که در خطر ابتلا به اعتیاد به اینترنت هستند (لیونگ^۲، ۲۰۰۷)؛ اما اثراتی که اینترنت بر نوجوان دارد همچنان مورد بحث است. به طوری که دو نظریه مختلف پیرامون این مسئله وجود دارد. نظریه جا به جایی^۳ معتقد است اینترنت اثرات سوئی بر اجتماعی شدن نوجوان دارد، در حالی که نظریه برانگیختگی^۴ معتقد است اینترنت از اجتماعی شدن افراد حمایت می‌کند و ارتباطات آن‌ها را عمق می‌بخشد (ولکنبرگ و پتر، ۲۰۱۱).

نوجوانی دورانی است که فرد هم از نظریستی تحولات زیادی را پشت سر می‌گذارد و هم از نظر روانی-اجتماعی تغییرات متعددی می‌کند و فرد درگیر مسائل جدیدی مانند مصرف سیگار، الکل و مواد، فعالیت‌های فیزیکی متعدد و اقدام به کسب تجارب جدید می‌شود (واینرو و همکاران^۵، ۲۰۱۵). در چنین شرایطی نوجوانان که هنوز از نظر روانی پختگی کافی را به دست نیاورده و در تلاش برای انطباق با محیط اجتماعی هستند، بیشتر از گروه‌های سنی دیگر در خطر اعتیاد به اینترنت می‌باشند (تسی و لین^۶، ۲۰۰۳). از دلایل آن می‌توان به تغییر در رشد شناختی (کیسی، تاتنهام، لیستون و دورستون^۷، ۲۰۰۵) و مهارت‌های تعیین مرز (لیوو پوتنزا^۸، ۲۰۰۷) نوجوانان اشاره کرد. رشد روزافزون و عوارض ناگواری که اعتیاد به اینترنت به همراه دارد باعث شده که از آن به عنوان سرآمد همه اعتیادهای رفتاری یاد شود (حمیدیان، ۱۳۸۷). مطابق با آمار مرکز جهانی اینترنت^۹ در سال ۲۰۱۲ در ایران ۴۲ میلیون کاربر اینترنتی وجود داشته است که بیانگر ضریب نفوذ ۵۳ درصد می‌باشد. گرچه آمار دقیقی از شیوع اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان ایرانی

1. shek, D. T, Yu, L., & Sun, R. C.
2. Leung, L.
3. Displacement.
4. Stimulation.
5. Vainer, R. M., & et al.
6. Tsai, C. C., & Lin, S. S.
7. casey, B., tottenham, N., Liston, C., & Durston, S.
8. Liu, T., & Potenza, M. N.
9. internet world stats

وجود ندارد؛ اما طبق گزارش سیموس و همکاران^۱ (۲۰۱۲) در رابطه با ارتباط ضریب نفوذ و اعتیاد به اینترنت، میزان شیوع آن در کشور ما روند فزاینده‌ای در پیش دارد (به نقل از ایمانی و شیرالی‌نیا، ۱۳۹۴). در بافت فرهنگی ما هم اخیراً انواع گوشی‌های هوشمند و بسته‌های اینترنتی به سهولت در دسترس همه اقشار و افراد قرار گرفته، در حالی که آموزش‌ها و فرهنگ سازی لازم پیرامون استفاده صحیح از این فناوری رخ نداده، لذا لزوم نگاه آسیب شناسی به این مسئله احساس می‌شود. برآورد نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان با توجه به کشورهای مختلف بسیار متنوع است. به عنوان مثال در یونان با تست اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۹) ۱/۵ درصد نرخ اعتیاد به اینترنت نوجوانان برآورد شد (کرماس، کریتسلیس، جانیکیان، کفتزیس و تسیتسیکا^۲، ۲۰۱۱) و در آمریکا با استفاده از مدل تغییر یافته پرسشنامه اختلالات تکانه‌ای مینه سوتا، ۴ درصد از دانش‌آموزان دبیرستانی معتاد به اینترنت شناخته شدند (لیو، دسی، کریشنان-سرین، کولو و پوتنزا^۳، ۲۰۱۱). در کشورهای جنوب شرقی آسیا نرخ اعتیاد به اینترنت از این هم بالاتر برآورد شده است. به عنوان مثال ۸ درصد در چین (کاو، سان، ون، هاو و تاو^۴، ۲۰۱۱) و ۱۰٫۷ درصد در آفریقای جنوبی (پارک، کیم و چو^۵، ۲۰۰۸) برآورد شده است.

در مطالعات متعددی که پیرامون اثرات سوء اعتیاد به اینترنت انجام شده مانند کو، یین، چن و چن^۶ (۲۰۱۲) و اسپادا و ولز^۷ (۲۰۱۴) به آثار زیان‌بار اعتیاد اینترنتی بر عملکرد روان‌شناختی، اجتماعی، تحصیلی، شغلی و جسمانی افراد خصوصاً نوجوانان اشاره کرده‌اند. همچنین یانگ و آبرو^۸ (۲۰۱۱) معتقدند اعتیاد به اینترنت در نوجوانان منجر به کاهش در عملکرد مدرسه، اخراج از مدرسه، افزایش تعارض و کشمکش در

1. siomos, K., & et al.

2. Kormas, G., Critselis, E., Janikian, M., Kafetzis, D., & Tsitsika, A.

3. Liu, T. C., Desai, R. A., Krishnan-Sarin, S., Cavallo, D. A., & Potenza, M. N.

4. Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., & Tao, F.

5. park, S. K., kim, J. Y., & Cho, C. B.

6. Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. S., & Chen, C. C.

7. Spada, M. M., & Wells, A.

8. De Abreu, C. N.

خانواده، رها کردن سرگرمی‌ها، مشکلات روانی مانند افسردگی، اضطراب، اعتماد به نفس پایین، محرومیت از خواب و نبود فعالیت‌های فیزیکی می‌شود. پس به طور کلی می‌توان برداشت کرد که آثار زیان‌بار اعتیاد به اینترنت هم به خود فرد، هم به خانواده و هم به اجتماع ضربه می‌زند. از میان گروه‌های سنی همان‌گونه که تسیتسیکا، جانیکیان، گریدانوس، عمرو مریک^۱ (۲۰۱۳) نیز اذعان دارند، مسئله اعتیاد به اینترنت نوجوانان در دو دهه اخیر به یک نگرانی عمومی در سطح جهان تبدیل شده است. پس لازم است برای پیشگیری و در صورت نیاز درمان افراد، عوامل خطری که نوجوان را مستعد کشیده شدن به سمت استفاده افراطی از اینترنت می‌کند، بشناسیم.

از میان عوامل مختلف بیش از همه به مطالعه خانواده پرداخته شده است (لی، گرلند و هوارد^۲، ۲۰۱۴). بر اساس نظریه نظام خانواده (کوکس و پلی^۳، ۱۹۹۷) اعضای خانواده بسیار به هم وابسته هستند، به طوری که تعارض بین دو عضو خانواده اعضای دیگر را نیز متأثر می‌کند که در این میان همان‌گونه که کومینگ و دوویس^۴ (۲۰۱۱) بیان می‌کنند، نوجوان بیش از همه از تعارضات خانوادگی ضربه می‌بیند و در نتیجه‌ی تعارضات خانوادگی نوجوان برای دوری از آشفتگی‌های محیط خانواده ممکن است به اینترنت پناه ببرد که رفته رفته می‌تواند منجر به اعتیاد شود (کوو همکاران^۵، ۲۰۱۵). همچنین ترس-تریندد و موسمن^۶ (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود بر روی وجه تمایز نوجوان معتاد به اینترنت و غیرمعتاد، به تعارض نوجوان در محیط خانوادگی در افراد معتاد رسید. والدین نقش بسیار مهمی را در رشد روانی-اجتماعی فرزندان و سلامت آن‌ها ایفا می‌کنند. نظریاتی که در مورد انحرافات و رفتارهای مشکل‌دار ارائه شده‌اند، والدین را به

1. Tsitsika, A., Janikian, M., Greydanus, D. E., Omar, H. A., & Merrick, J.
2. li, W., Garland, E. L., & Howard, M. O.
3. cox, M. J., & paley, B.
4. Cummings, E. M., & Davies, P. T.
5. Ko, C. H. et al.
6. Terres-Trindade, M., & Mosmann, C. P.

عنوان عامل مرکزی در نظریه می‌گیرند. نظریه کنترل اجتماعی^۱، یکی از مهمترین نظریات در تبیین رفتارهای انحرافی است که پیوند والدین با فرزندان را به عنوان عاملی در نظر می‌گیرد که از طریق آگاه‌سازی فرزندان از اثرات آن‌ها بر روابط آنان و دیگران، باعث بازداری فرد از انحراف و رفتارهای مشکل‌دار می‌شود (هیرچی^۲، ۱۹۶۹؛ به نقل از لیو، فنگ، ژو، ژنگ و دنگ^۳، ۲۰۱۳). همچنین نظریه کنترل اجتماعی راه‌های اعمال این کنترل را خانواده، همسالان و مدرسه می‌داند. بنابراین لازم است در پیش‌بینی مسائلی مانند اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان، به نقش متغیرهای چند بعدی مانند حمایت اجتماعی ادراک شده^۴ اشاره کرد، که علاوه بر والدین به نقش دوستان و سایر افراد مهم در زندگی نوجوان نیز می‌پردازد.

پژوهش‌های اخیر بیشتر بر مطالعاتی متمرکز هستند که مطابق با آن، افرادی که احساس تنهایی می‌کنند به استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنت گرایش بیشتری دارند و این مسأله منجر به بروز مسائلی مانند کاهش سلامت روان، کاهش روابط اجتماعی، غفلت در انجام مسئولیت‌های مربوط به شغل، خانواده و تحصیلات را موجب می‌شود.

علی‌رغم پژوهش‌های متعددی که پیرامون رابطه عوامل تأثیرگذار بر اعتیاد به اینترنت انجام شده (مانند: ویتی و مک لافین^۵، ۲۰۰۷)، پرداختن به ابعاد حمایت اجتماعی ادراک شده، محدود است. نتایج پژوهش گونک و دگان^۶ (۲۰۱۳) درباره ارتباط بین حمایت اجتماعی ادراک شده و اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان ارتباط معکوسی ($r = -0/37$) را بین این دو متغیر به دست آوردند. یعنی هر چقدر نوجوان حمایت اجتماعی بیشتری را از خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی‌اش ادراک کند، کمتر

1. Social control

2. Hirschi, T.

3. Liu, Q. X., Fang, X. Y., Zhou, Z. K., Zhang, J. T., & Deng, L. Y.

4. Perceived social support

5. Whitty, M. T., & Mclaughlin, D.

6. Gunuc, S., & Dogan, A.

به سمت وابستگی و اعتیاد به اینترنت متمایل می‌شود و هرچقدر میزان حمایت اجتماعی ادراک شده در نوجوان کمتر باشد، وی بیشتر به سمت اعتیاد به اینترنت گرایش پیدا می‌کند. منطقی (۲۰۱۰) بین خلأهای عاطفی در محیط خانواده و گرایش به چت روم‌ها رابطه مستقیمی را پیدا کرد، یعنی در صورتی که محیط خانواده و رابطه اعضا با هم از نظر عاطفی غنی باشد و نوجوان احساس کند در محیط خانواده کسی هست که حرف‌هایش را بشنود و منابعی برای حمایت از وی در دسترس هستند، در نتیجه خلأ عاطفی نوجوان پر می‌شود و مانع از جستجوی منابع عاطفی و حمایتی در فضای مجازی می‌شود. پس به عنوان عاملی که می‌تواند نوجوان را از خطراتی مانند اعتیاد به اینترنت حفظ کند، می‌توان به حمایت اجتماعی ادراک شده اشاره کرد. همانگونه که اکر، آکرو یالدیز^۱ (۲۰۰۱) نیز بیان کرده‌اند حمایت اجتماعی در دوران نوجوانی یک نیاز اساسی است که نوجوان را قادر به ادامه روابط اجتماعی، غلبه بر احساس تنهایی، هماهنگی با جامعه و حفظ سلامت روان می‌کند. حقیقت این است که امروزه اینترنت مانند شمشیر دولبه عمل می‌کند. یعنی در حالی که می‌تواند حمایت عاطفی گسترده‌ای را برای افراد از طریق گسترش روابط اجتماعی و تأیید از سوی دیگران در سایت‌هایی مانند فیس بوک، فرد تقویت کند (تنگ، چن، ینگ، چون و لی^۲، ۲۰۱۵)؛ اما همین فضای حمایتی می‌تواند نوجوان را، خصوصاً نوجوانانی که از حمایت حقیقی در محیط خانوادگی محروم هستند، تا مرز اعتیاد به اینترنت پیش ببرد. به طوری که تیچون و شاپیرو^۳ (۲۰۰۳) عدم حمایت نوجوان از سوی والدین، معلمان و دوستان را علت اعتیاد به اینترنت می‌دانند، زیرا فرد در فضای مجازی به دنبال این حمایت می‌گردد. وو و همکاران^۴ (۲۰۱۶) نیز به رابطه معکوسی بین حمایت اجتماعی و اعتیاد به اینترنت پی برده‌اند و

1. Eker, D., akar, H., & yaldız, H.

2. Tang, J. H., Chen, M. C., Yang, C. Y., Chung, T. Y., & Lee, Y. A.

3. Tichon, J. G., & Shapiro, M.

4. Wu, X. S. et al.

کنکورار، ابس، برکسان و رابرت^۱ (۲۰۱۵) نیز از کمبود حمایت اجتماعی از نوجوان به عنوان عامل خطر برای اعتیاد اینترنتی یاد می‌کنند. همچنین با توجه به نقش نافذ و تعیین‌کننده رابطه والدین با نوجوانان لازم است، این عامل و سبک ارتباطی پدر و مادر در اثرگذاری بر فرزندان به طور مجزا نیز بررسی شود. لذا مطالعات به تفاوت جنسیتی والدین در اثرگذاری بر جنسیتی والدین پیرامون اثرگذاری بر نوجوانان پرداختند و دریافتند مادران بر رشد و رفتار فرزندان تأثیرگذارتر هستند (ویلیامز و کلی^۲، ۲۰۰۵). با این حال حجم رو به رشدی از مطالعات به بررسی نقش پدر بر رشد شناختی و هیجانی کودکان و نوجوان پرداخته است (پکیوت^۳، ۲۰۰۴).

مطالعات متعددی به بررسی نقش سبک رابطه والدین با نوجوانان شان در بروز انواع آسیب‌های روانی پرداخته‌اند و والدین را به عنوان عامل مهمی در بروز استفاده مشکل‌دار از اینترنت در میان نوجوانان شناخته‌اند. به عنوان مثال کیفیت رابطه والد-فرزندی به طور منفی با سطح اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان در ارتباط است (کو، لیو و گو^۴، ۲۰۰۷). تحقیقی پیمایشی با عنوان رابطه اعتیاد به اینترنت با افسردگی و تعارض با خانواده بر روی ۸۹۴۱ نوجوان در چین (هوانگ و دنگ^۵، ۱۹۹۳؛ لیو، چو و هو^۶، ۲۰۰۹)، کره جنوبی (بای آن و همکاران^۷، ۲۰۰۹)، نروژ (باکن و همکاران^۸، ۲۰۰۹) و ایران (قاسم‌زاده و همکاران، ۲۰۰۸) انجام گرفته که در مجموع شامل ۹۴ مطالعه در ۲۲ کشور مختلف است. نتایج تمام این مطالعات ارتباط معناداری را بین افسردگی، تنهایی (که از تبعات نبود منابع حمایت اجتماعی ادراک شده است) و تعارض با خانواده نشان داده‌اند (به نقل از یاو و ژونگ^۹، ۲۰۱۴).

1. Cankorur, V. S., Abas, M., Berksun, O., & Stewart, R.
2. Williams, S. K., & Kelly, F. D.
3. Paquette, D.
4. Cao, F., Su, L., Liu, T., & Gao, X.
5. Huang, L., & Deng, Y.
6. Liu, L. T., Xu, D., & Hu, M. L.
7. Byun, S. et al.
8. Bakken, I. J. et al.
9. Yao, M. Z., & Zhong, Z.G.

مرور مطالعات حوزه اعتیاد به اینترنت نشان می‌دهد که اکثر آن‌ها بر رابطه اعتیاد به اینترنت با متغیرهایی مانند پیشرفت تحصیلی، اضطراب و افسردگی جوانان پرداخته‌اند و نوجوانان مورد غفلت قرار گرفته‌اند. با توجه به نقش تأثیرگذار والدین و ادراک نوجوان از رابطه خود با اطرافیان بر رفتارهای نوجوان، لذا لزوم مطالعه متغیرهایی مانند پیوند با والدین خصوصاً پدر و ابعاد متفاوت حمایت اجتماعی ادراک شده احساس می‌شود.

روش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود که جامعه آماری آن را دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی شهر شیراز تشکیل می‌دادند. آزمودنی‌های این پژوهش ۱۸۷ نفر از دانش‌آموزان (۱۰۷ پسر و ۸۰ دختر) دبیرستان‌های شهر شیراز بودند که در رده سنی ۱۶ تا ۱۸ سال (با میانگین ۱۷/۳۴) قرار داشتند. براساس فرمول پلنت $N > 50 + 8m$ که m تعداد متغیرهای پیش بین و N حداقل حجم نمونه است حجم نمونه تعیین شد. با توجه به دو متغیر پیش بین (پیوند با پدر و حمایت اجتماعی ادراک شده و ۳ خرده مقیاس آن)، حداقل حجم نمونه مناسب در این مطالعه، ۹۰ نفر مصاحبه شد که برای افزایش اعتبار آزمون و کنترل ریزش آزمودنی و اینکه هر دو جنس دختر و پسر در مطالعه شرکت داشتند ۲۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای^۱ انتخاب شدند. براساس شمال و جنوب شهر شیراز از هر ناحیه دو مدرسه (یک دخترانه و یک پسرانه) و از هر مدرسه ۵۰ نفر انتخاب شدند. ملاک ورود به این پژوهش رده سنی ۱۶ تا ۱۸ سال و امکانات استفاده از اینترنت بود و ملاک خروج مطالعه هم فوت پدر قبل از ۳ سالگی بود. بعد از موافقت مسئولین آموزش و پرورش شهر شیراز و توضیح پیرامون محرمانه ماندن اطلاعات و کسب رضایت دانش‌آموزان، پرسشنامه‌ها در اختیارشان قرار گرفت. پس از دریافت پرسشنامه‌ها ۱۳ پرسشنامه ناقص بود که کنار گذاشته شد. سپس

1. multistage cluster sampling.

پرسشنامه‌ها با تحلیل رگرسیون گام به گام، آزمون همبستگی پیرسون و T-test مستقل تحلیل شد.

ابزار

۱- پرسشنامه اعتیاد به اینترنت^۱

این پرسشنامه در سال ۱۹۸۸ توسط کیمبرلی یانگ ساخته شده است. این پرسشنامه تعیین می‌کند که آیا استفاده بیش از حد از اینترنت بر جنبه‌های مختلف فرد اثر گذاشته است یا خیر (مورالی و جورج^۲، ۲۰۰۷). این پرسشنامه شامل ۲۰ سؤال است که هر سؤال در یک طیف لیکرت از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری شده است. گزاره‌های این آزمون بر اساس ملاک‌های DSM- IV- TR برای تشخیص قماربازی بیمارگون طراحی شده است (یانگ، ۱۹۹۶). برای بدست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه حاصل جمع امتیازات داده شده توسط پاسخ‌دهنده تک تک سؤالات جمع می‌شود که نمره حاصل از پرسشنامه در دامنه ۲۰ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرد. نمرات حاصل هر فرد را در یکی از طبقات ۱- کاربر عادی با نمره بین (۲۰ تا ۴۹) ۲- کاربری که در اثر استفاده زیاد دچار مشکلاتی با نمره بین (۵۰ تا ۷۹) و ۳- کاربر معتادی که وابسته است با نمره بین (۸۰ تا ۱۰۰) و نیاز به درمان دارد. در تحقیق علوی و همکاران (۱۳۸۸) با عنوان ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ، ۵ عامل صرف زمان بیش از حد در اینترنت، استفاده از اینترنت جهت کسب آرامش درونی، برجستگی، استفاده مرضی از چت روم و بی توجهی به مضایف شغلی و تحصیلی را استخراج کردند. در این مطالعه، ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۸ محاسبه شد، که برای عوامل پنجگانه به ترتیب $\alpha = 0/73$ ، $\alpha = 0/75$ ، $\alpha = 0/74$ و $\alpha = 0/62$ بود. برای تعیین پایایی^۳ درونی

1. Internet Addiction Test (IAT).
2. Murali, V., & George, S.
3. Riliability.

پرسشنامه از روش تنصیف^۱ استفاده شد. در این روش با استفاده از نمرات زوج و فرد کردن سؤالات و همچنین محاسبه ضریب همبستگی، ۷۲/۰ به دست آمد ($p < 0/01$). برای تعیین اعتبار بیرونی از روش بازآزمایی استفاده شد و ضریب همبستگی ۸۲/۰. محاسبه شد ($p < 0/01$). براساس پژوهش ناستی زائی (۲۰۰۹) نقطه برش محاسبه شده برای پرسشنامه برابر با ۴۹ می‌باشد به این معنا که اگر مجموع نمرات هر فرد زیر ۴۹ باشد کاربرد عادی اینترنت است و در صورتی که نمره فرد بالای ۴۹ باشد اعتیاد به اینترنت دارد. در مطالعه سلی^۲، ۲۰۰۶ پایایی درونی پرسشنامه ۹۲/۰ و پایایی به روش بازآزمایی هم معنادار گزارش شده است. در ارتباط با روایی این پرسشنامه ویدانتو و مک‌موران^۳ (۲۰۰۴) در مطالعه‌ای به منظور بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ، روایی صوری این پرسشنامه را بسیار بالا ذکر کردند و از طریق تحلیل عامل، ۶ عامل برجستگی، استفاده بیش از حد، بی‌توجهی به وظایف شغلی، فقدان کنترل، مشکلات اجتماعی و تأثیر بر عملکرد را به دست آوردند. در ایران نیز قاسم‌زاده، شهرآراری و مرادی (۱۳۸۶) پایایی و روایی آن را برابر با ۸۸/۰ به دست آوردند و در مطالعه ناستی‌زای برابر با ۸۱/۰. به دست آمد. علوی و همکاران (۱۳۸۸) این پرسشنامه را بر روی ۲۳۳ نفر از دانشجویان اصفهان اجرا کردند و پایایی آن را بین ۸۷/۰ تا ۸۸/۰ گزارش کرده‌اند. همچنین آن‌ها روایی محتوایی^۴، افتراقی^۵ و همزمان^۶ و همچنین پایایی^۷ فرم ایرانی پرسشنامه را مطلوب ذکر کرده‌اند. براساس پژوهش تمنایی فرو همکاران (۱۳۸۹) بر روی ۴۰۰ نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه، ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۹۵/۰ محاسبه شده است.

1. Splitting.
2. Sally, L. P. M.
3. Widyanto, L., & McMurrans, M.
4. content validity.
5. Discriminant validity.
6. Concurrent validity.
7. Stability.

به طور کلی پرسشنامه IAT هم در نسخه فارسی و هم در انگلیسی آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ کسب کرده که حاکی از سلیس بودن و انطباق نسخه فارسی با فرهنگ ایرانی می‌باشد (علوی و همکاران، ۱۳۸۸).

۲- حمایت اجتماعی ادراک شده^۱

این پرسشنامه در سال ۱۹۸۸ توسط زیمت^۲ و همکاران به منظور سنجش حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی فرد تهیه شده است. این مقیاس ۱۲ گویه دارد و آزمودنی نظر خود را در یک طیف ۵ گزینه از صفر کاملاً مخالفم تا ۵ کاملاً موافقم مشخص می‌کند و در نهایت این پرسشنامه نمره‌ای بین ۴۸-۰ می‌دهد که نمره بالاتر بیانگر حمایت ادراک شده بیشتر است. زیمت، پاول، فارلی، ورکمن و برکف^۳ (۱۹۹۰) ضریب آلفای این پرسشنامه را در دامنه ۰/۸۵ تا ۰/۹۱ گزارش نمودند. روایی و پایایی ایم مقیاس توسط زیمت و همکاران در حد مطلوب گزارش شده است. براور، امسلی، کید، لچنرو سیدات^۴ (۲۰۰۸) در یک نمونه ۷۸۸ نفری از نوجوانان دبیرستانی با استفاده از آلفای کرونباخ، پایایی درونی این ابزار را ۸۶ تا ۹۰ درصد برای خرده مقیاس‌ها و ۸۶ درصد برای کل ابزار گزارش دادند. در ایران هم سلیمی و همکاران (۱۳۸۸) ضریب آلفای کرونباخ سه بعد حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده، دوستان و افراد مهم زندگی را به ترتیب ۰/۸۹ درصد، ۰/۸۶ درصد و ۰/۸۲ درصد گزارش کردند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

1. The Multidimensional Scale of Percieved Social Support (MSPSS).
2. Zimet, G. D.
3. Farley, S. S., Werkman, G. K., & Berkoff, K., A.
4. Bruwer, B., Emsley, R., Kidd, M., Lochner, C., & Seedat, S.

۳- پیوند با والدین^۱ (فرم پدر)

این ابزار توسط پارکر، توپلیتگ و براون^۲ در سال ۱۹۷۹ ساخته شد که سبک‌های پیوند والدینی را می‌سنجد. این مقیاس ابزاری گذشته‌نگراست و برای نوجوانان بالای ۱۶ سال کاربرد دارد. برای استفاده از این ابزار که دارای ۲۵ سؤال ۴ گزینه‌ای و سه زیرمقیاس مراقبت، حمایت‌کنندگی بیش از حد و تشویق آزادی رفتاری است (به نقل از مایرو گیلنگز^۳، ۲۰۰۴)، آزمودنی باید سبک پیوند والدینی را در ۱۶ سال اول زندگی‌اش به خاطر آورد. نمرات بالا در مقیاس مراقبت، بازتاب والدینی گرم، مهربان و هم‌دل می‌باشد. نمرات پایین در مقیاس مراقبت بازتاب والدینی سرد، طردکننده و بی‌توجه است. نمرات بالا در مقیاس حمایت‌کنندگی بیش از حد، بیانگر والدینی کنترل‌گرو مزاحم است که تمایل دارند فرزندانشان همیشه بچه بمانند، از سوی دیگر نمرات پایین در مقیاس حمایت‌کنندگی بیش از حد منعکس‌کننده والدینی است که به کودک آزادی می‌دهند و اسباب استقلال وی را فراهم می‌کنند (کانتی، کانیا، لری، لتزر و باچار^۴، ۲۰۰۸). بررسی‌های اولیه‌ی پایایی آزمون به وسیله‌ی پارکر (۱۹۸۳) از طریق آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس مراقبت ۰/۶۳ تا ۰/۶۲، برای مقیاس حمایت‌کنندگی بیش از حد ۰/۸۷ تا ۰/۶۶ به دست آمد. نمرات بالا در بعد حمایت‌کنندگی بیش از حد و نمرات پایین در بعد مراقبت به پیوند مشکل‌دار اشاره دارد (مایرو و گیلنگز، ۲۰۰۴). لوئیس^۵ (۲۰۰۵) پایایی آزمون را از طریق آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس مراقبت ۰/۹۲ و برای زیرمقیاس حمایت‌کنندگی بیش از حد ۰/۸۷ به دست آورد. در ایران نتایج اجرای این پرسشنامه توسط انوشه‌ای (۱۳۸۵) بر روی دانشجویان نمرات پایایی بازآزمایی (۴ هفته) مراقبت پدران را ۰/۷۹ و حمایت پدران را ۰/۹۳ گزارش کرده‌اند و آلفای کرونباخ مراقبت پدران ۰/۹۰ و

1. Parental Bonding Instrument (PBI).

2. Parker, G., Tupling, H., & Brown, L. B.

3. Meyer, C., & Gilings, K.

4. Canetti, L., Kanyas, K., Lerer, B., Latzer, Y., & Bachar, E.

5. Lewis, J. A.

برای حمایت افراطی پدران ۰/۸۵ حاصل شده است. همچنین روایی صوری این پرسشنامه مورد تأیید متخصصان قرار گرفته است (به نقل از ثنائی و همکاران، ۱۳۸۷).

یافته‌ها

در این پژوهش هدف اصلی، پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس ابعاد حمایت اجتماعی ادراک شده و پیوند با پدر در میان دختران و پسران نوجوان بود. داده‌ها در سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل رگرسیون گام به گام و همبستگی پیرسون، با نرم‌افزار SPSS 16 تحلیل شدند.

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی حمایت اجتماعی ادراک شده و پیوند با پدر و اعتیاد به اینترنت

متغیر	گروه	میانگین	واریانس	انحراف معیار	تعداد
حمایت اجتماعی ادراک شده	دختر	۴۲/۶۷	۱۱۰/۸۵	۱۰/۵۲	۸۰
	پسر	۴۱/۸	۷۸/۵۹	۸/۸۶	۱۰۷
پیوند با پدر	دختر	۵۰/۲۸	۱۴۳/۹۰	۱۱/۹۹	۸۰
	پسر	۵۰/۷۸	۱۱۲/۳۶	۱۰/۶۰	۱۰۷
اعتیاد به اینترنت	دختر	۴۱/۶۲	۲۹۴/۸۷	۱۷/۱۷	۸۰
	پسر	۴۷/۲۸	۳۳۱/۰۹	۱۸/۱۹	۱۰۷

همانگونه که اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد، بیشترین میانگین (۵۰/۷۸) مربوط به پیوند با پدر پسران و کمترین میانگین (۴۱/۶۲) مربوط به اعتیاد به اینترنت دختران می‌باشد. همچنین بیشترین انحراف معیار مربوط به اعتیاد به اینترنت در پسران (۱۸/۱۹) و کمترین انحراف معیار (۸/۸۶) مربوط به حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی پسران می‌باشد.

جدول ۲. نتایج همبستگی اعتیاد به اینترنت با حمایت اجتماعی ادراک شده و ابعاد آن و پیوند با پدر

متغیر	r	p
حمایت اجتماعی ادراک شده	-۰/۰۵	۰/۴۶
خانواده	-۰/۲	۰/۰۰۶
دوستان	-۰/۰۲	۰/۶۹
افراد مهم	۰/۰۶	۰/۳۶
پیوند با پدر	۰/۰۷	۰/۲۹

طبق یافته‌های جدول فوق فقط خرده مقیاس خانواده با سطح معناداری ۰/۰۰۶ که از سطح ۰/۰۱ کمتر می‌باشد، رابطه معناداری با اعتیاد به اینترنت دارد و با توجه به مقدار ضریب همبستگی مشاهده شده (۰/۲-) رابطه معکوسی بین اعتیاد به اینترنت و حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانواده وجود دارد.

جدول ۳. نتایج تحلیل ضرایب رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت براساس حمایت اجتماعی ادراک شده و ابعاد آن و پیوند با پدر

گام‌ها	متغیرها	B	خطای استاندارد	β	t	R	R ²
اول	خانواده	-۰/۹۸۱	۰/۳۵۴	-۰/۲	-۲/۷۷۴	۰/۲	۰/۰۴۰
دوم	خانواده	-۱/۴۱۵	۰/۳۹۰	-۰/۲۸۸	-۳/۶۲۵	۰/۲۶۶	۰/۰۷۱
	افراد مهم	۰/۷۱۳	۰/۲۸۸	۰/۱۹۷	۲/۴۷۶		

همان‌گونه که از جدول فوق برداشت می‌شود از میان ۳ خرده مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده و پیوند با پدر تنها دو خرده مقیاس خانواده و افراد مهم قادر به پیش‌بینی معنی‌دار اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان دختر و پسر می‌باشند. به صورتی که خرده مقیاس خانواده بیش‌ترین توان پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت در نوجوانان (۰/۰۱) $P < -0.28$ و $\beta = -0.28$ و بعد از آن خرده مقیاس افراد مهم به طور مثبت (۰/۰۱) $P < 0.19$ و $\beta = 0.19$ را دارند. در گام اول با ورود خانواده به معادله ۴ درصد از تغییرات اعتیاد به اینترنت را

تبیین کرد و با وارد شدن افراد مهم و گام دوم در مجموع ۷/۱ درصد از تغییرات اعتیاد به اینترنت را به شکل معنی‌دار پیش‌بینی شد. خرده مقیاس دوستان و متغیر پیوند با پدر پیش‌بینی‌کننده معناداری برای اعتیاد به اینترنت نبودند.

جدول ۴- نتایج آزمون t در مورد تفاوت اعتیاد به اینترنت در دختران و پسران

گروه‌ها	تعداد	میانگین	اختلاف میانگین	اختلاف خطای استاندارد	درجه آزادی	t	معناداری دو سویه
دختر	۸۰	۴۱/۶۲	-۵/۸۴	۲/۶	۱۸۵	-۲/۲۴	۰/۳۶
پسر	۱۰۷	۴۷/۴۶					

طبق جدول فوق با توجه به t مشاهده شده $-۲/۲۴$ با $P < ۰/۰۵$ تفاوت معناداری بین دختران و پسران در اعتیاد به اینترنت مشاهده نمی‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر مبنای خرده مقیاس‌های حمایت اجتماعی ادراک شده و پیوند با پدر در میان دختران و پسران نوجوان انجام شد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ابعاد خانواده و افراد مهم در حمایت اجتماعی ادراک شده اعتیاد اینترنتی را پیش‌بینی کردند. در حالی که خرده مقیاس دوستان در حمایت اجتماعی ادراک شده و پیوند با پدر اعتیاد به اینترنت پیش‌بینی نکردند. همچنین بین دختران و پسران در اعتیاد به اینترنت تفاوت معناداری مشاهده نشد. یعنی هر چه میزان حمایت دریافتی نوجوان از خانواده بیشتر باشد میزان استفاده افراطی وی از اینترنت کاهش پیدا می‌کند و دیگر برای رفع نیازهای عاطفی خود به روابط مجازی روی نمی‌آورد. همچنین با توجه به تشکیل هویت و الگوگیری که از خصایص بارز دوران نوجوانی است و قابلیت اینترنت برای تشکیل روابط به طور نامحدود و آشنا کردن نوجوانان با الگوهای خود به عنوان افراد مهم زندگی، خرده مقیاس افراد مهم نیز می‌توان اعتیاد اینترنتی را

پیش‌بینی کند.

در اکثر تحقیقات پیشین، حمایت اجتماعی ادراک شده که یک متغیر چند بعدی است به عنوان یک متغیر کلی در نظر گرفته شده است، تا جایی که پژوهشگر بررسی کرد تنها در یک مطالعه به ابعاد این متغیر پرداخته شده بود، بنابراین بحث و مقایسه پیرامون یافته‌ها آنچنان میسر نیست. به عنوان پژوهشی که به طور مشخص به بعد خانواده پرداخته باشد می‌توان به کار انسرودی، حسینیان، صالحی و مؤمنی (۱۳۹۳) اشاره کرد که در بعد خانواده همسوبا مطالعه حاضر است. هم‌چنین مطالعاتی مانند موحدی، بیرامی و بیرامی (۱۳۹۳)، وانگ و وانگ^۱ (۲۰۱۳)، هیر، مور، گرت، لینگ و کلونند^۲ (۲۰۰۸)، گنتزler، ابرهازر، وسترن و ندورف^۳ (۲۰۱۱)، حمایت اجتماعی را به عنوان متغیر کلی در نظر گرفته‌اند که اعتیاد به اینترنت نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند اما طبق یافته‌های مطالعه کاکاوند، نیک اختر و سرداری پور (۱۳۹۶) حمایت اجتماعی ادراک شده به صورت کلی اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی نکرد. در تبیین این یافته می‌توان به این مسئله اشاره کرد که میزان حمایتی را که فرد از سوی خانواده و افراد مهمی که در زندگی وی وجود دارد ادراک می‌کند، باعث می‌شود فرد احساس ارزشمند بودن کند و احساس کند عضویک شبکه اجتماعی است که می‌تواند در آن با دیگران رابطه داشته باشد و ارتباطات ارزشمندی را نیز تثبیت کند. براساس نظریه کنترل اجتماعی هیرشی (۱۹۶۹). ابعاد اصلی پیوند اجتماعی شامل دل‌بستگی و علاقه به دیگران، تعهد به خانواده، مشارکت مداوم در شغل و فعالیت‌های خانوادگی و اعتقاد به اصول و ارزش‌های اخلاقی گروه و جامعه است و ضعف در هر کدام از این‌ها منجر به بروز رفتارهای انحرافی در فرد می‌شود، که اگر اعتیاد به اینترنت را به عنوان رفتاری انحرافی در نظر بگیریم، می‌توان گفت ضعف در پیوند اجتماعی خصوصاً خانواده که در نوجوانی اثر فزاینده‌ای بر

1. Wang, E. S. T., & Wang, M. C. H.

2. Hair, E. C., Moore, K. A., Garrett, S. B., Ling, T., & Cleveland, K.

3. Gentzler, A. L., Oberhauser, A. M., Westerman, D., & Nadorff, D. K.

فرد دارد، می‌تواند منجر به اعتیاد فرد به اینترنت شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود به والدین، اولیای مدرسه و تمام افرادی که با نوجوانان در ارتباط هستند، در ارتباط با اهمیت حمایت اجتماعی ادراک شده در پیشگیری از انحرافات نوجوانان خصوصاً اعتیاد به اینترنت آموزش‌های لازم داده شود. همچنین لازم به ذکر است طبق تعریف حمایت اجتماعی ادراک شده حمایت باید به گونه‌ای باشد که نوجوان نیز آن را درک کند یعنی با بررسی نیازها و خواسته‌های نوجوان و پی بردن به سطح درک و مقتضیات این دوره خاص از زندگی، خانواده‌ها به گونه‌ای با نوجوانان خود برخورد کنند که نوجوان نیز متوجه این حمایت شود تا وی در مقابل آسیب‌هایی مانند اعتیاد به اینترنت مصون بماند. توجه به این نکته نیز ضروری است که همانگونه که در تعریف حمایت اجتماعی ادراک شده نیز آمده، حمایت باید منطبق بر مقتضیات سنین نوجوانی باشد.

یافته بعدی پژوهش از عدم پیش‌بینی اعتیاد بر اساس پیوند با پدر حکایت دارد که یافته‌های گونوک و دگان (۲۰۱۳)، همبرادوس-مندیتا و همکاران^۱ (۲۰۱۲)، لین و گو^۲ (۲۰۱۳) هم همسوبا یافته حاضر است. در تبیین این یافته می‌توان به این امر اشاره کرد که از بین عوامل متعدد تأثیرگذار بر نوجوان مؤثرترین عامل خانواده است و در خانواده مؤثرترین عامل مادر است (گونوک و دگان، ۲۰۱۳)، همچنین اسنایدر^۳ (۲۰۰۷) بیان می‌کند مادر نقش فعال‌تری در والدگری دارد همچنین مسئولیت بیشتری در کیفیت گذراندن اوقات و فعالیت‌های نوجوان دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود ضمن ایجاد پیوندی گرم و بدون تعارض در بین تمام اعضای خانواده، مادران آگاهی خود را در خصوص مقتضیات دوره نوجوانی و نیازهای نوجوانان بالا ببرند تا بتوانند رابطه خود را با فرزندانشان به گونه‌ای تنظیم کنند که هم استقلال نوجوان حفظ شود و هم پیوندی گرم و صمیمی با مادر خود داشته باشد.

1. Hombrados-Mendieta, M. I. et al.
2. Lin, Y. H., & Gau, S. S. F.
3. Snyder, K. A.

یافته آخر پژوهش حاکی از عدم وجود تفاوت معنادار بین دختران و پسران در اعتیاد به اینترنت است. از پژوهش‌های همسومی‌توان به مطالعه روحانی و تاری (۱۳۹۰)، و از پژوهش‌های ناهمسو با پژوهش حاضر به یافته‌های بهشتیان (۱۳۹۰)، تسای^۱ و همکاران (۲۰۰۹)، سلفوت، برنج، دلسینگ، باگت و میوس^۲ (۲۰۰۹) می‌توان اشاره کرد. در تبیین یافته حاضر می‌توان به این امر اشاره کرد که یانگ (۱۹۹۸) که صاحب نظر در امر اعتیاد به اینترنت است، معتقد است احتمال اعتیاد به اینترنت در میان زنان و مردان به یک میزان است. بنابراین با توجه به اینکه نوجوانان دختر و پسر به یک میزان در خطر ابتلا به اعتیاد اینترنتی هستند، پس باید هم دختران و هم پسران ضمن دریافت حمایت مکفی را از خانواده و افراد مهم زندگیشان، پیوندی گرم و صمیمی با اعضای خانواده خصوصاً مادر داشته باشند، تا به عنوان سدی دفاع در مقابل آسیب‌هایی مانند اعتیاد اینترنتی حفظ شوند.

بنابراین با توجه به نقش مهم حمایت خانواده و افراد مهم از نوجوان پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌های هدفمند آموزشی برای خانواده‌ها و غنی‌سازی روابط اجتماعی نوجوان از بروز اعتیاد به اینترنت جلوگیری شود. پژوهش حاضر علی‌رغم نتایج جدید و قابل بحث در جمع‌آوری داده‌ها با محدودیت‌های خاصی روبرو بود. به عنوان مثال در این مطالعه به عدم کنترل برخی متغیرهای مداخله‌گر مانند سطح تحصیلات والدین و نوع رابطه والدین با یکدیگر می‌توان اشاره کرد که پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی این محدودیت مورد توجه قرار گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Tsai, H. F. et al.

2. Selfhout, M. H., Branje, S. J., Delsing, M., ter Bogt, T. F., & Meeus, W. H.

منابع

- انسوردی، ا.، حسینیان، س.، صالحی، ف.، مؤمنی، ف. (۱۳۹۲). رابطه بین اعتیاد به اینترنت با تعارض نوجوانان با والدین، حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی و شادکامی. *فصلنامه خانواده‌پژوهش*، ۱۰ (۳)، ۷۷-۹۴.
- ایمانی، م.، شیرالی‌نیا، خ. (۱۳۹۴). نقش کارکرد و فرآیند خانواده در اعتیاد به اینترنت نوجوانان. *دوفصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۵ (۲)، ۱۴۳-۱۶۴.
- بهشتیان، س. (۱۳۹۰). مقایسه وضعیت اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های دولتی شهر تهران. *پژوهشنامه زنان*، ۲ (۴)، ۲۳-۴۲.
- بیرامی، م.، موحدی، ی.، موحدی، م. (۱۳۹۳). ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده و احساس تنهایی اجتماعی-عاطفی با اعتیاد به اینترنت در جامعه دانشجویی. *دوفصلنامه شناخت اجتماعی*، ۲ (۶)، ۱۰۹-۱۲۲.
- تمنایی‌فر، م.، ارفعی، ص.، گندمی، ز. (۱۳۸۹). رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان مقطع متوسطه. *مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان*، ۱۴ (۱)، ۶۷-۷۱.
- حمیدیان، ف. (۱۳۸۷). اعتیاد به اینترنت و تلفن همراه (بررسی عوارض وابستگی به اینترنت، تلفن همراه و بازی‌های رایانه‌ای). چاپ اول، تهران: انتشارات قطره.
- روحانی، ف.، تازی، س. (۱۳۹۰). بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسط استان مازندران. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۲ (۶)، ۱۹-۳۴.
- سلیمی، ع.، جوکار، ب.، نیک‌پور، ر. (۱۳۸۸). ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش ادراک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از اینترنت. *فصلنامه مطالعات روان‌شناختی*، ۵ (۳)، ۸۱-۱۰۲.
- علوی، س.، جنتی‌فر، ف.، مرآئی، م.، اسلامی، م.، نجفی، م.، حسینی، ر. (۱۳۸۹). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ. *مجله علوم رفتاری*، ۴ (۳)، ۱۸۳-۱۸۹.
- قاسم‌زاده، ل.، شهرآرای، م.، مرادی، ع. (۱۳۸۶). بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با تنهایی و عزت نفس در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران. *فصلنامه تعلیم و تربیت*، ۲۳ (۱)، ۴۱-۶۸.
- کاکاوند، ع.، نیک‌اختر، ش.، سرداری‌پور، م. (۱۳۹۶). پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس حمایت اجتماعی ادراک شده، احساس تنهایی و هراس اجتماعی. *فصلنامه روان‌شناسی مدرسه*، ۶ (۱)، ۸۳-۱۰۰.
- منطقی، م. (۱۳۸۹). بررسی چگونگی کاربری دختران و پسران دانشجو از امکانات جانبی تلفن همراه. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱ (۲)، ۹۵-۱۲۸.
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *Cyberpsychology & behavior*, 4(3), 377-383.

- Bruwer, B., Emsley, R., Kidd, M., Lochner, C., & Seedat, S. (2008). Psychometric properties of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support in youth. *Comprehensive psychiatry*, 49(2), 195-201.
- Canetti, L., Kanyas, K., Lerer, B., Latzer, Y., & Bachar, E. (2008). Anorexia nervosa and parental bonding: the contribution of parent–grandparent relationships to eating disorder psychopathology. *Journal of Clinical Psychology*, 64(6), 703-716.
- Cankorur, V. S., Abas, M., Berksun, O., & Stewart, R. (2015). Social support and the incidence and persistence of depression between antenatal and postnatal examinations in Turkey: a cohort study. *BMJ open*, 5(4), e006456.
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., & Tao, F. (2011). Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC public health*, 11(1), 802.
- Gentzler, A. L., Oberhauser, A. M., Westerman, D., & Nadorff, D. K. (2011). College students' use of electronic communication with parents: links to loneliness, attachment, and relationship quality. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(1-2), 71-74.
- Gunuc, S., & Dogan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' Internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in human behavior*, 29(6), 2197-2207.
- Hair, E. C., Moore, K. A., Garrett, S. B., Ling, T., & Cleveland, K. (2008). The continued importance of quality parent–adolescent relationships during late adolescence. *Journal of research on adolescence*, 18(1), 187-200.
- Hombrados-Mendieta, M. I., Gomez-Jacinto, L., Dominguez-Fuentes, J. M., Garcia-Leiva, P., & Castro-Travé, M. (2012). Types of social support provided by parents, teachers, and classmates during adolescence. *Journal of Community Psychology*, 40(6), 645-664.
- Huang, L., & Deng, Y. (1993). Internet addiction disorder of vocational college freshmen and its relationship to childhood psychological abuse and neglect. *Chinese Journal of Clinical Psychology*(01).
- Kayri, M., & Gunuc, S. (2010). An Analysis of Some Variables Affecting the Internet Dependency Level of Turkish Adolescents by Using Decision Tree Methods. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(4), 2487-2500.
- Ko, C. H., et al (2015). Bidirectional associations between family factors and Internet addiction among adolescents in a prospective investigation. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 69(4), 192-200.
- Kormas, G., Critselis, E., Janikian, M., Kafetzis, D., & Tsitsika, A. (2011). Risk factors and psychosocial characteristics of potential problematic and problematic internet use among adolescents: a cross-sectional study. *BMC public health*, 11(1), 595.
- Leung, L. (2006). Stressful life events, motives for Internet use, and social support among digital kids. *Cyberpsychology & behavior*, 10(2), 204-214.
- Lewis, J. A. (2005). Early maladaptive schemas and personality dysfunction in adolescence: An investigation of the moderating effects of coping styles.
- Liang, L., Zhou, D., Yuan, C., Shao, A., & Bian, Y. (2016). Gender differences in

- the relationship between internet addiction and depression: A cross-lagged study in Chinese adolescents. *Computers in human behavior*, 63, 463-470.
- Lin, Y. H., & Gau, S. S. (2013). Association between morningness-eveningness and the severity of compulsive Internet use: the moderating role of gender and parenting style. *Sleep medicine*, 14(12), 1398-1404.
 - Liu, Q. X., Fang, X. Y., Zhou, Z. K., Zhang, J. T., & Deng, L. Y. (2013). Perceived parent-adolescent relationship, perceived parental online behaviors and pathological internet use among adolescents: gender-specific differences. *PloS one*, 8(9), e75642.
 - Liu, T., & Potenza, M. N. (2007). Problematic Internet use: clinical implications. *CNS spectrums*, 12(6), 453-466.
 - Liu, T. C., Desai, R. A., Krishnan-Sarin, S., Cavallo, D. A., & Potenza, M. N. (2011). Problematic Internet use and health in adolescents: data from a high school survey in Connecticut. *The Journal of clinical psychiatry*, 72(6), 836.
 - Meyer, C., & Gillings, K. (2004). Parental bonding and bulimic psychopathology: The mediating role of mistrust/abuse beliefs. *International Journal of Eating Disorders*, 35(2), 229-233.
 - Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in human behavior*, 16(1), 13-29.
 - Murali, V., & George, S. (2007). Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment*, 13(1), 24-30.
 - Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human development*, 47(4), 193-219.
 - Selfhout, M. H., Branje, S. J., Delsing, M., ter Bogt, T. F., & Meeus, W. H. (2009). Different types of Internet use, depression, and social anxiety: The role of perceived friendship quality. *Journal of Adolescence*, 32(4), 819-833.
 - Snyder, K. A. (2007). A vocabulary of motives: Understanding how parents define quality time. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 320-340.
 - Spada, M. M., & Wells, A. (2008). Metacognitive beliefs about alcohol use: Development and validation of two self-report scales. *Addictive Behaviors*, 33(4), 515-527.
 - Terres-Trindade, M., & Mosmann, C. P. (2015). Discriminant profile of young Internet dependents: The role of family relationships. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 25(62), 353-361.
 - Tichon, J. G., & Shapiro, M. (2003). With a little help from my friends: Children, the Internet and social support. *Journal of Technology in Human Services*, 21(4), 73-92.
 - Tsai, C. C., & Lin, S. S. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. *Cyberpsychology & behavior*, 6(6), 649-652.
 - Tsai, H. F., & et al. (2009). The risk factors of Internet addiction—a survey of university freshmen. *Psychiatry research*, 167(3), 294-299.
 - Tsitsika, A., Janikian, M., Greydanus, D. E., Omar, H. A., & Merrick, J. (2013). A new millennium: A new age of behavioral disorders. *International Journal of*

- Child and Adolescent Health*, 6(4), 363.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Preadolescents' and adolescents' online communication and their closeness to friends. *Developmental psychology*, 43(2), 267.
 - Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of adolescent health*, 48(2), 121-127.
 - Viner, R. M., & et al. (2015). Life course epidemiology: recognising the importance of adolescence. In: BMJ Publishing Group Ltd.
 - Wang, E. S., & Wang, M. C. (2013). Social support and social interaction ties on Internet addiction: Integrating online and offline contexts. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(11), 843-849.
 - Whitty, M. T., & McLaughlin, D. (2007). Online recreation: The relationship between loneliness, Internet self-efficacy and the use of the Internet for entertainment purposes. *Computers in human behavior*, 23(3), 1435-1446.
 - Widyanto, L., & McMurrin, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyberpsychology & behavior*, 7(4), 443-450.
 - Williams, S. K., & Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: Examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence*, 25(2), 168-196.
 - Wu, X. S., & et al. (2016). Prevalence of Internet addiction and its association with social support and other related factors among adolescents in China. *Journal of Adolescence*, 52, 103-111.
 - Yao, M. Z., & Zhong, Z. J. (2014). Loneliness, social contacts and Internet addiction: A cross-lagged panel study. *Computers in human behavior*, 30, 164-170.
 - Young, K. S. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the Internet: a case that breaks the stereotype. *Psychological reports*, 79(3), 899-902.
 - Zimet, G. D., Powell, S. S., Farley, G. K., Werkman, S., & Berkoff, K. A. (1990). Psychometric characteristics of the multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 55(3-4), 610-617.